

Bærekraftig matsystem på norsk

Egil Chr Hoen
2. nestleder
Norges Bondelag

Bonden i sentrum for bærekraftige matsystem

- Sentral for **miljømessig bærekraft**
  - Produserer mat og energi fra naturen
  - Utslipp, men også opptak og bidrag til biologisk mangfold
- Bidrar til og trenger **økonomisk og sosial bærekraft**
  - Skaper verdier, bosetting og matsikkerhet
  - Økonomisk/sosial bærekraft nødvendig for miljømessig bærekraftig produksjon

Den norske landbruksmodellen – viktig verktøy

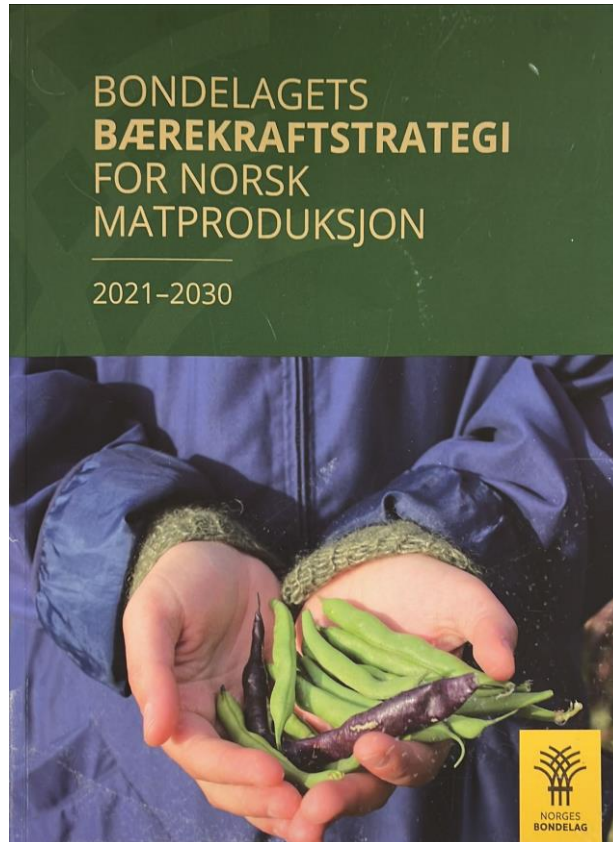
Jordbruksforhandlinger

Markedsregulering ved
samvirkene

Eiendomsregelverk

Importvern

Jobber stadig for å bli mer bærekraftig

20 satsingsområder

1. Økt selvforsyning
2. Øke produksjon av grønnsaker, frukt, bær og poteter
3. Øke produksjon av proteiner
4. Øke produksjon av fornybar energi
5. Redusere utslipp av klimagasser og økt binding av karbon
6. Bedre bruk av husdyrgjødsel
7. Bevare og styrke biologisk mangfold i jordbrukslandskapet
8. Redusere bruk av plantevernmidler
9. Økologisk landbruk
10. Bedre jordhelse
11. Bedre dyrehelse og dyrevelferd
12. Forebygge forekomst av antibiotikaresistente bakterier hos norsk husdyr
13. Redusere matsvinn
14. Redusere mengden landbruksplast på avveie
15. Styrket jordvern
16. Rettferdig betaling for maten
17. Levedyktige bygder og distriktspolitikk
18. Likestilling mellom kjønnene
19. Utdanning
20. Arbeidskraft

Hvordan skal vi jobbe for å lykkes med bærekraft i landbruket?

«Dine valg betyr noe»

KSL
Kvalitetssystem
i landbruket

Sjekkpunkter

- 23 av spm innen miljø og klima
- 8 av spm innen økonomi
- 10 av spm innen sosiale forhold

- Ren, frisk og trygg mat
- Friske dyr og lite bruk av antibiotika

- Utnytte den jorda vi har til å produsere mest mulig av maten vi spiser

- Et aktivt landbruk og levende bygder
- Arbeidsplasser over hele landet

- Et moderne landbruk

- Bonden følger strenge norske regler (KSL)

Landbrukets klimaplan

NORGES
BONDELAG

01 KLIMAKALKULATOR OG KLIMARÅDGIVNING

Landbrukets klimaplan har som mål at alle gårdsbruk skal ta i bruk klimakalkulatoren etter hvert som verktøyet er ferdig utviklet for de ulike produksjonene. Målet er at alle gårdsbruk i løpet av 2025 skal ha gjennomført en klimaberegning og fått tilbud om klimarådgivning.

Denne planen viser hvordan et samlet jordbruk gjennom ni satsingsområder skal nå målet om å kutte klimagassutslipp og øke opptaket av karbon i jord fra 2021 til 2030.

4-6 MILL. TONN CO₂-EKVIVALENTER

02 AVL OG FRISKERE HUSDYR

Brede og bærekraftige avlsmål med fokus på egenskaper som har sammenheng med klimagassutslipp, er et viktig tiltak for fortsatt reduksjon av klimagasser fra husdyrproduksjonen. Måltrettet innsats for friskere og mer føreffeaktive dyr gir lavere klimaavtrykk per produsert enhet.

860 000 - 1
mill. tonn CO₂-ekvivalenter

815 000
mill. tonn CO₂-ekvivalenter

Metan fra vomma til drøvtyggere utgjør 48,5 prosent av klimagassutslippene fra jordbrukssektoren i Norge. Metanhemmere i føret og bedre grovførkvalitet kan bidra til redusert metanproduksjon i vomma.

03 KLIMAVENNLIG FØRING

04 FREMTIDSRETET AGRONOMI

God drenering, smart gjødselbruk og riktig sortsvalg reduserer klimagassutslipp i landbruket.

**470 000-
590 000**
tonn CO₂-ekvivalenter

**600 000-
1,4** mill. tonn
CO₂-ekvivalenter

Klimagassutslipp fra jordbrukets maskinpark kan reduseres ved å fase ut bruken av fossilt drivstoff og erstatte den med biodrivstoff eller med maskiner som går på elektrisitet, biogass eller hydrogen, samt redusere forbruket gjennom økt kunnskap om drivstoffeffektiv maskinbruk.

05 FOSSILFRI MASKINPARK

06 FOSSILFRI OPPVARMING

Jordbruket gir klimagassutslipp fra fossil oppvarming i veksthus, fjøs og ved bruk av diesellaggregat på setre og korntørker.

**215 000-
255 000**
tonn CO₂-ekvivalenter

07 HUSDYRGJØDSEL I BIOGASSANLEGG

Bruk av husdyrgjødsel til biogass reduserer klimagassutslipp i landbruket og andre næringer.

280 000
tonn CO₂-ekvivalenter

08 JORDA SOM KARBONLAGER OG AREALBRUK

Økt karbonbinding i jorda oppnås ved å plante fangvekster eller bruke blokkull. Samtidig bør arealomdisponering begrenses for å bevare eksisterende karboninnhold i jorda.

1 - 1,2 mill. tonn
CO₂-ekvivalenter

Toppmøtet må følges opp på god måte

Felles innspill til Regjeringen fra Utviklingsfondet, Bygdekvinnelaget, Spire og Bygdeungdomslaget:

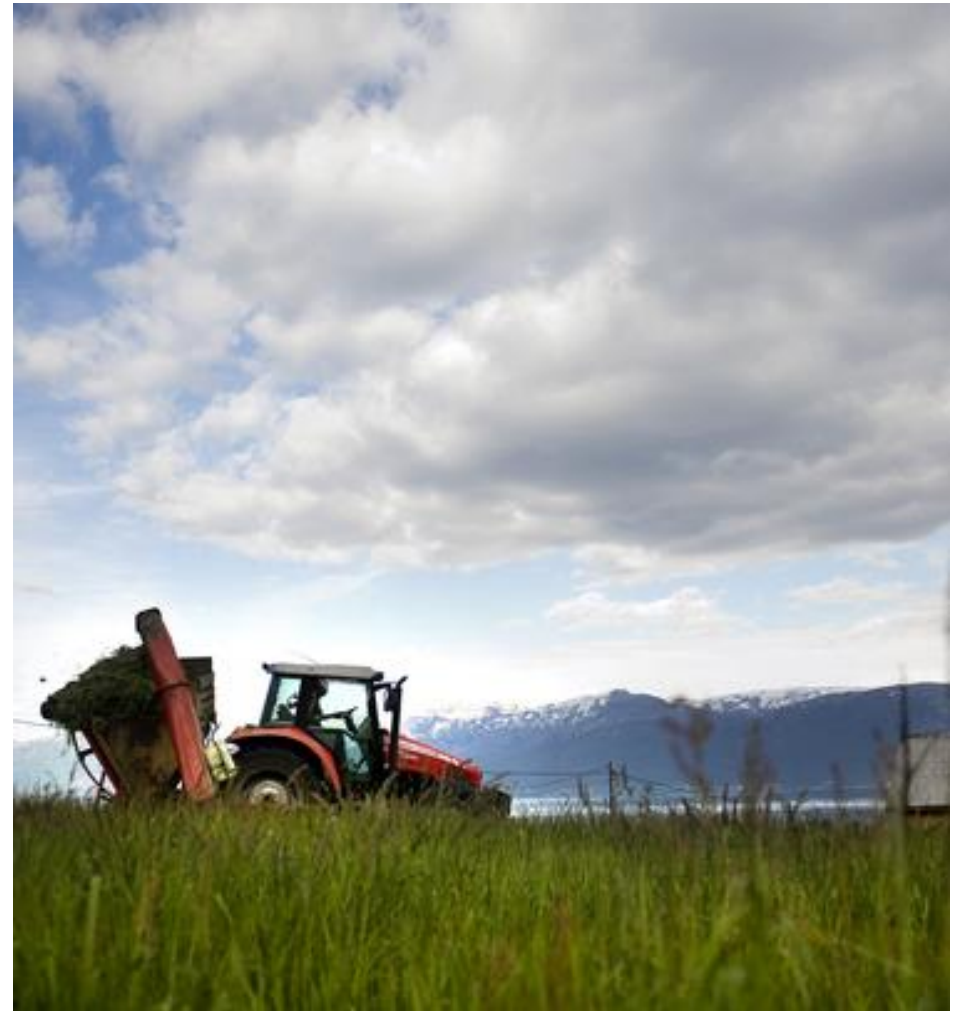
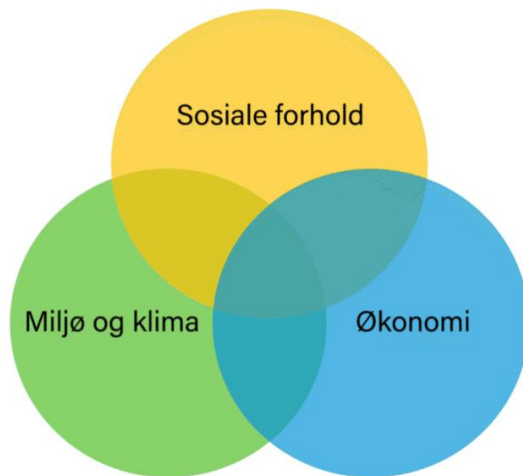
- Satse på mer bærekraftig og økt matproduksjon
- Styrke bondens inntekt i Nord og i Sør gjennom blant annet økt landbruksbistand og økt støtte til klima- og naturtiltak
- Styrke bondens rettigheter til såfrø som i dag trues av de globale såfrøelskapene
- Tilpasse matproduksjonen til det lokale ressursgrunnlaget
- Innføre universell skolemat basert på lokal og nasjonal matproduksjon og næringsliv
- Stoppe tapet av matjord, og styrke jordsmonnets evne til å lagre CO2
- Målrette bistand til kvinnelige bønder, da dette har størst positiv effekt
- Styrke rekruttering av unge bønder

Hva må til?

- Bøndene må réelt **involveres**
- *Hele* bærekraftsbegrepet må inkluderes, også **økonomisk og sosial**
- Tilpasses **lokale forhold**

Hva kan du gjøre i din kommune?

- Styrke jordvernet
- Offentlige innkjøp av lokale varer
- Landbrukskontorene – viktig tilrettelegger for bærekraftig landbruk i kommunen
- Styrke matkunnskapen i skolene
- Lytt til landbruket – bærekraft i praksis!

Foto: Tore Berntsen, Bondens marked Norge

Spis norsk
Spis sesong
Spis opp

